7004 Русе, ул. „Студентска“8
www.uni-ruse.bg; secretary@uni-ruse.bg; тел.: 082/888 211

ИДЕЕН ПРОЕКТ ЗА ДИСЕРТАЦИЯ
в професионално направление 1.2. „Педагогика“
докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика“

Проблем:

Дейностите, реализирани от служителите в социални услуги за пълнолетни лица с увреждане, са насочени към удовлетворяване на индивидуалните потребности на потребителите и към създаване на условия за тяхното социално включване, самостоятелност и личностно развитие. Качеството и ефективността на предоставяната подкрепа са свързани в значителна степен с професионалната подготовка, знанията, уменията и компетентностите на персонала, както и с възможностите за професионално развитие, обучение, консултиране и супервизия.

Специфичният характер на професионалните ангажименти в социалните услуги се определя от многообразието на потребностите на лицата с увреждания и от комплексния характер на предоставяната подкрепа. В рамките на своите професионални функции служителите участват в дейности, насочени към развитие и поддържане на социални и комуникативни умения, формиране и укрепване на умения за самостоятелен живот, подкрепа на емоционалното благополучие, ограничаване на социалната изолация и насърчаване на участието в общността. Наред с това те взаимодействат с близки и членове на семейството, координират действията си с други специалисти и институции, участват в екипна работа и реализират индивидуални и групови форми на подкрепа.

Това многообразие на професионални роли и задачи предполага наличие не само на базова професионална подготовка, но и на непрекъснато надграждане на знанията, практическите умения и професионалните компетентности. При недостатъчна методическа подкрепа, ограничени възможности за обучение и отсъствие или недостатъчна регулярност на супервизията могат да възникнат затруднения при планирането, реализирането и оценяването на социално-педагогическите дейности. В този контекст професионалната подкрепа на персонала се разглежда като съществено условие за усъвършенстване на практиката и за повишаване на качеството на предоставяната подкрепа на потребителите.

Ефективното участие на служителите в социално-педагогическата дейност изисква процес на постоянно професионално развитие. Той включва надграждане на теоретичните знания, усъвършенстване на практически умения, развитие на професионално значими личностни качества, способност за рефлексия върху собствената професионална практика, както и формиране на компетентности за планиране, реализиране, адаптиране и оценяване на индивидуални и групови интервенции, включително дейности по придружаване, подкрепа и социално включване.

В този смисъл социално-педагогическата подкрепа не следва да се разглежда единствено като съвкупност от отделни методи и практики, а като процес, в който професионалната компетентност на служителите има съществено значение за избора, адаптирането и приложението на подходящи форми на работа. Ефективността на използваните методи зависи от способността на специалистите да отчитат индивидуалните характеристики, възможности,

потребности и предпочитания на лицата с увреждане и да адаптират подкрепящите дейности към конкретния контекст.

Акцентът на настоящото изследване е поставен върху проучването и разработването на социално-педагогически подходи за професионална подкрепа и развитие на персонала, работещ в социалните услуги за пълнолетни лица с увреждане. Основната посока е към обогатяване и систематизиране на знанията, практическите умения и професионалния опит на служителите с оглед повишаване на тяхната готовност за реализиране на подходящи, индивидуализирани и ефективни дейности за подкрепа.

В рамките на изследването се приема, че професионалното развитие на персонала и качеството на социално-педагогическата подкрепа са взаимосвързани аспекти на предоставянето на социални услуги. Поради това разработването на научно-методически модел за обучение, подкрепа, рефлексия и супервизия би могло да създаде условия за системно развитие на професионалните компетентности на служителите и за усъвършенстване на практиката.

Работно заглавие (Тема): Социално-педагогически подходи за професионална подкрепа и развитие на компетентностите на персонала в социалните услуги за пълнолетни лица с увреждане.

Цел на изследването: Да се разработи научно-методически модел за професионална подкрепа и развитие на компетентностите на персонала, работещ в социални услуги за пълнолетни лица с увреждане, насочен към усъвършенстване на социално-педагогическата практика и повишаване на качеството на предоставяната подкрепа.

Обект на изследването: Професионалната дейност на персонала в социалните услуги за пълнолетни лица с увреждане в контекста на предоставянето на социално-педагогическа подкрепа.

Предмет на изследването: Социално-педагогическите подходи, средства и форми за развитие на професионалните компетентности и професионалната устойчивост на персонала, работещ в социални услуги за пълнолетни лица с увреждане.

Основна изследователска задача: Да се изследва взаимовръзката между професионалните компетентности на персонала, условията за професионална подкрепа и качеството на социално-педагогическата работа с пълнолетни лица с увреждане и въз основа на установените зависимости да се разработи и апробира научно-методически модел за професионално развитие и подкрепа.

Задачи (те ще се променят в последствие):

1. Теоретичен обзор на проблематиката и анализ на събраната информация.
2. Да се изследват актуални европейски и национални нормативни документи, регламентиращи качеството на социални услуги, професионалната подготовка на и подкрепата на персонала, както и възможностите за обучение и развитие.
3. Да се изследват нуждите от професионално развитие и подкрепа на персонала, работещ в социалните услуги за пълнолетни лица с увреждане, както и факторите, които подпомагат или затрудняват реализирането на ефективна социално-педагогическа дейност.

7004 Русе, ул. „Студентска“8
www.uni-ruse.bg; secretary@uni-ruse.bg; тел.: 082/888 211

4. Да се разработи научно-методически модел за развитие на професионалните компетентности на персонала (първоначално и периодично обучение, практическа подготовка, рефлексия и супервизия).
5. Да се апробира разработеният модел и да се проследят настъпилите изменения в уменията и професионалните компетентности на участващия персонал.
6. Да се анализират резултатите от апробацията и да се установят възможностите за приложение в практиката на социалните услуги за пълнолетни лица с увреждане.
7. Въз основа на резултатите от теоретичното и емпиричното изследване да се формулират изводи и научно-методически препоръки за развитие на професионалните компетентности и качеството на социално-педагогическата подкрепа.

Вид на докторантурата: Редовна
Потенциален кандидат:

Изготвил идейния проект:…….
(доц. д-р Багряна Илиева)

7004 Русе, ул. „Студентска“8
www.uni-ruse.bg; secretary@uni-ruse.bg; тел.: 082/888 211

К О Н С П Е К Т

1. **Научен статут на теорията на възпитанието.**
   Обект, предмет, основни понятия и категории на теорията на възпитанието. Функции и задачи, на теорията на възпитанието. Теорията на възпитанието в системата на педагогическите науки и връзките ѝ с другите науки.

2. **Възпитанието като социален феномен.**
   Обществена необходимост от възпитанието. Биологични предпоставки на възпитанието. Възпитанието и други социални феномени. Социални функции на възпитанието.

3. **Възпитателен процес.**
   Обща характеристика на процесите като събитие или конструкт. Дефиниране на възпитателния процес лице в лице. Отделни теории на възпитателния процес.

4. **Общуването като възпитателен феномен.**
   Същност и значение на общуването като възпитателен феномен. Характерни особености на общуването при възпитанието и самовъзпитанието. Основни възпитателни функции и култура на общуването при възпитанието.

5. **Принципи на възпитанието.**
   Същност и обусловеност на принципите на възпитание. Класификация на принципите. Характеристика на основните принципи на възпитание.

6. **Методи, форми и средства на възпитанието.**
   Същност на възпитателните методи, форми и средства. Класификация и характеристика на методите, формите и средствата на възпитание.

7. **Компоненти на възпитанието.**
   Интелектуално възпитание и развитие. Нравствено възпитание и развитие. Естетическо възпитание и развитие. Трудово възпитание. Физическо и здравно възпитание и развитие.

8. **Училището и извънучилищните ученически общности като възпитателен фактор.**
   Учителят и класният ръководител като водещ фактор за възпитание. Училищните и извънучилищните ученически общности като възпитателен фактор.

9. **Научен статут на дидактиката. Цели на образованието и обучението.**
   Същност и схващания за понятието „Дидактика“. Обект, предмет, функции и задачи на дидактиката. Връзката на дидактиката с другите науки. Същност и видове цели на образованието и обучението - съвременни концепции. Обща характеристика на таксономичния подход към целите на образованието и обучението.

10. **Съдържание на образованието и обучението.**
    Концепции за съдържанието на образованието и обучението. Съвременни измерения на съдържанието на образованието в българското училище. Държавни образователни стандарти.

11. **Съвременен дидактически профил на процеса на обучение.**
    Единство между ръководната дейност на учителя (преподаването) и учебната дейност на учениците (ученето) в процеса на обучението.

12. **Същност на процеса учене.**
    Видове учене. Теории за ученето. Прагматичен аспект на ученето - подходи, стратегии и техники.

13. **Същност и структура на преподаването в контекста на училищното обучение.**
    Дидактически функции и задачи на преподаването. Стилове на преподаване.

14. **Методи на обучение**.
    Дидактическа характеристика на класическите, евристичните и интерактивните методи на обучение. Предимства и ограничения на отделните видове методи.

15. **Организационни форми на обучение - същност и класификация.** Характеристика на организационните форми на обучение. Конкретни организационни форми на обучение.

16. **Индивидуализация и диференциация в процеса на обучение.** Понятие за индивидуализация и диференциация на обучението - форми, методи и подходи за работа с изявени ученици и с изоставащи. Дидактическа характеристика на самостоятелната работа на учениците. Групова учебна работа – същност, особености, предимства и ограничения.

Литература:

Основна:

1. Бояджиева, Н., и кол. Теоретични основи на възпитанието, София, 2004.
2. Вълчев, Р., Интерактивни методи и групова работа, София, 2004.
3. Георгиева, С., Феномени на възпитанието, Русе, 2010.
4. Гетова, К. Психолого-педагогическо пространство на развитието на детето, Анубис, 2013.
5. Гюрова, В. и колектив, Интерактивността в учебния процес или за рибаря, рибките и риболова, Агенция Европресв, София, 2006.
6. Димитров, Л. и кол. Теория на възпитанието София, „Веда Словена - ЖГ“, „Авангард Прима“, 2016.
7. Закон за предучилищното и училищно образование (обн. ДВ. бр.79 от 13.10.2015 г., ..., изм. и доп. 2023 г.) (акт. 07.02.2023 г.) https://web.mon.bg/bg/57
8. Костова – Чавдарова и кол., Педагогика, София, СУ „Св. Кл. Охридски“, 2008.
9. Колишев, Н., Емпиричното възпитание или многото лица на възпитанието, Варна, 2000.
10. Петров, П., В. Василева, Общуване и обучение, „Авангард Прима“, София, 2014.
11. Петров, П., Н. Цанков, Училищна дидактика. София, 2010.
12. Петров, П., П. Петров, Училищна дидактика, София, 2016.
13. Радев, Пл., Обща училищна дидактика, Пловдив, 2005.
14. Радев, Пл., Кратка дидактика. Fast Print Books, Пловдив, 2016.
15. Стаматов, Р., Психология на общуването, София, 2004.

Допълнителна:

1. Господинов, Вл. (Н)Етикет и възпитание с фокус към юношите, Изток-запад, София, 2011.
2. Дончева, Ю. Рефлексивни характеристики на интерактивната образователна среда в началното училище.// Годишна университетска научна конференция, ВНУ, Велико Търново, 2016.
3. Закон за предучилищното и училищното образование. Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015г., в сила от 1.08.2016 г.
4. Маслоу, Е., Мотивация и личност, София, „Кибея“, 2001.
5. Минчев, Б. и кол., „Ръководство за изследване на детето I част”, София, ЖГ „Веда Словена“, 2000.
6. Минчев, Б. и кол., „Ръководство за изследване на детето II част”, София, ЖГ „Веда Словена“, 2004.
7. НАРЕДБА № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците (Обн. - ДВ, бр. 74 от 20.09.2016 г., в сила от 20.09.2016 г., Обн. ДВ. бр.43 от 10 юни 2022г.), В: http://www.mon.bg
8. НАРЕДБА № 8 от 11.08.2016 г. за информацията и документите за системата на предучилищното и училищното образование (Обн. - ДВ, бр. 66 от 23.08.2016 г., в сила от 23.08.2016 г. посл. изм. и доп. ДВ. бр.65 от 12 Август 2022г.) , В: http://www.mon.bg
9. НАРЕДБА № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка (Обн. - ДВ, бр. 95 от 08.12.2015 г., в сила от 08.12.2015 г.), В: http://www.mon.bg

